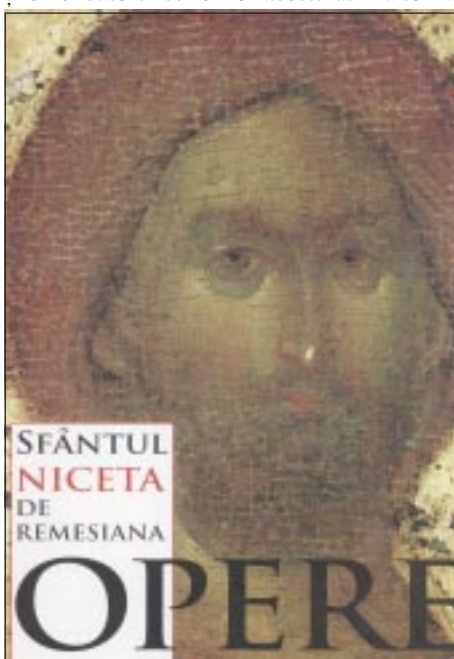

REDIVIVA RECUPERĂRI ȘI RESTITUTII CLAUDIU T. ARIEȘAN

(I) Un alt volum dedicat recuperării pe teren românesc a operei neoplatonicului Porphyrios îmbogățește bibliotecile de specialitate: **Porfir, Sentențe. Despre naturile inteligibile**, trad., note Alexandru Anghel, Editura Herald, București, col. "Cărți fundamentale", 2008, 126 p. Născut în 233 la Tyr, pe atunci capitala Feniciei, viitorul filozof devine pe la 30 de ani discipolul favorit al lui Plotin, biograful și emendatorul scrierilor acestuia. Trăitor la

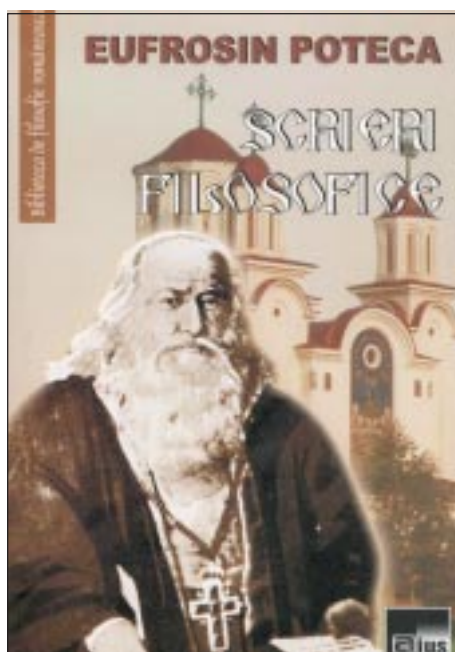
Roma dar și călător pasionat, el compune după moartea mentorului său un tratat contra creștinismului și alte cărțuși de logică sau metafizică ce i-au adus o popularitate constantă, cu precădere introducerea sa didactică la *Categoriile* lui Aristotel. Cartea de față pare a sublinia preocupările sale în domeniul eticii, el distingând, pe urmele *Eneadelor* plotiniene, patru categorii de virtuți: civice, purificatoare, contemplative și paradigmatică. Dintre acestea, cele curățitoare i se par mai important de dobândit în viață, deoarece ele duc la eliberarea sufletului de orice alipiri necuvenite, ajutând la deschiderea și ascensiunea sa către valorile adevăratului bine. Micuța traducere (de 48 de pagini) urmează cele mai bune ediții posibile, este inteligibilă în ciuda dificultății originalului grec, reprodus și el pentru comparare, iar un glosar de termeni neoplatonici facilitează și mai mult accesul la un capitol important din gândirea universală.

(II) O necesară și elegantă recuperare patristică este ediția bilingvă din **Sf. Niceta de Remesiana, Opere**, introd., trad., note Ovidiu Pop, Editura Sophia, București, 2009, 246 p. Episcopul dacilor romanizați, trăitor între 338 și 420, este socotit unul dintre scriitorii bisericești străromâni de reală anvergură, precum și un Părinte al Bisericii cu autentice calități de catehet, misionar și teolog, evocat în termeni calzi de marele său prieten, ierarh italic și poet creștin, Sf. Paulinus de Nola. Deși a mai existat o tentativă anterioară de traducere a operelor sale, și avem câteva texte importante echivalente de Ioan G. Coman, acest volum constituie prima încercare serioasă de restituire a corpului nicetan păstrat, cu text latin și variantă românească. Pe lângă *Libelli instructionis* (Cărțile de învățătură) și câteva cuvântări, atrage atenția celebrul imn *Te Deum laudamus*, care i-a fost până la urmă atribuit de majoritatea patrologilor moderni, spre deosebire de alte opere incerte (incluse și ele în antologie), a căror paternitate este mai puțin probabilă. Originală rămâne opțiunea traducătorului pentru

variantele "Pe Tine Dumnezeu te laudăm", mai apropiat de acuzativul latin dar mai străin cititorului tradițional decât consacratele "Pe tine, Doamne" sau "Pe tine, Dumnezeule". Vom vedea dacă noua formă se va impune sau nu în exprimarea teologică, destul de conservatoare, de la noi.

(III) În contextul comemorării și omagierii colective a Părinților capadocieni de către Biserica Ortodoxă Română în anul 2009, a fost reeditat volumul din 1946 **Asterie al Amasiei, Omilii și predici**, trad., note Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic, București, 2008. Episcop de Amasea în aria Pontului și contemporan cu Sf. Ioan Gură de Aur, Asterius a fost un avocat de formație sofistă, cu bogată cultură clasică și o retorică eminentă, din care au supraviețuit 16 omilii și panegirice. Memorabil pentru istoria artei creștine rămâne discursul său *La martiriul Sf. Eufemia*, conținând descrierea unei imagini pictate a martirajului – ce va fi evocată la Sinodul VII ecumenic de la Niceea (din 787) ca un argument prețios împotriva iconoclasmului. Păcat că noii editori nu au inclus în carte și studiul aceleiași patrolog de marcă despre viața și opera lui Asterie, apărut în 1937, ce ar fi completat imaginea prea puțin cunoscutului scriitor ecleziastic.

(IV) Foarte interesant este volumul călugarului sapiențial și ciudat de iluminist **Eufrosin Poteca, Scrieri filosofice**, ediție, introd., note Adrian Michiduță, Editura Aius, Craiova, 2008, 380 p. Conceput ca un amplu program de "reconstrucție filosofică autohtonă", proiectul Bibliotecii de filosofie românească i-a oferit cuvenita considerație și atenție celui socotit "Abelardul românilor", cu precădere la împlinirea unui secol și jumătate de la moarte. Sunt reunite aici cursurile predate de acesta la Școala Sf. Sava între 1825 și 1832, *Elementurile de*

metafizică și Istoria filosoficească, apoi lucrările teologale *Catehismul mititel pentru educația tineretului* și cel "cuprinzând dogmele și tainele Bisericii răsăritului și învățătura pruncilor", câteva scrisori și celebrele lui *Însemnări autobiografice*, incluzând peripețiile picarești din cartierele rău famate ale Budapestei, unde a trăit un "romant" teribil cu o jună maghiară. Model ecumenic de reținut, deși el susținea la praznicele ortodoxe "egnomia" ansamblului cârturarilor în fața voievodului țării Românești, și-a petrecut ani buni traducând cele aproape o mie de pagini ale clasicului *Discurs asupra istoriei universale* compus de Bossuet. O restituire tonică și oportună.